

ВІДГУК

офіційного опонента доктора педагогічних наук, професора,
дійсного члена НАПН України Шевченко Галини Павлівни
на дисертаційне дослідження Баранецької Юлії Миколаївни
«Виховання у студентів вищих педагогічних навчальних закладів культури
дозвілля засобами музичного мистецтва»
за спеціальністю 13.00.07 – теорія і методика виховання

Наше сьогодення наповнене багатьма протиріччями, серед яких значне місце посідають проблеми духовного прямостояння особистості і відповідних умов для цього. Провідна роль у формуванні загальної і духовної культури особистості належить школі і, звичайно, вчителю. Становлення майбутнього вчителя здійснюється у вищих педагогічних навчальних закладах, тому конче необхідно сформувати у студентської молоді образ сучасного вчителя як людини високої культури, з високим рівнем ціннісної свідомості, духовності, толерантності, морально-естетичних ідеалів та національно-культурної ідентичності. Особливого значення у підготовці майбутніх вчителів займають питання, пов'язані з образом мислення та образом життя педагога-гуманіста, з високими професійними і людськими якостями, з високим рівнем емоційної і художньо-естетичної культури, з потребою у високому рівні культури дозвілля. Адже культура дозвілля розкриває широкі можливості для самовдосконалення, для саморозвитку особистості у різних сферах життєдіяльності. Тому проблема виховання у студентів вищих педагогічних навчальних закладів культури дозвілля є надзвичайно актуальною і своєчасною. Культура дозвілля є необхідною умовою смисложиттєвої стратегії майбутнього вчителя, оскільки все життя він має розвиватися, гармонізуватися, удосконалюватися. І як говорила Ліна Костенко: «Життя іде і все без коректур, як ти напишеш, то так воно і буде».

Актуальність обраної теми дисертації Баранецькою Юлією Миколаївною не викликає сумнівів. Проблема культури дозвілля значно актуалізувалася у

наш час, коли на психо-фізіологічний стан людини негативно впливають різні засоби масової інформації, відверто пропагуючи антицінності, які нещодавно ще були табу. Вчитель як транслятор високої культури і найвищих духовних цінностей повинен бути взірцем для своїх вихованців у всьому. Дисертантка пропонує виховувати у майбутніх вчителів культуру дозвілля засобами музичного мистецтва. Власне це основна ідея дисертації.

Дисертаційне дослідження Баранецької Юлії Миколаївни має переконливо обґрунтовану актуальність, чітко визначену структуру і логічну побудову. На основі всебічного аналізу наукової літератури дисертантка зробила ретроспективний аналіз категорій «вільний час», «дозвілля», «культура дозвілля», «дозвіллева культура особистості», проаналізувала, підкреслюючи при цьому 11 основних функцій дозвілля, виділеними провідними науковцями. Заслуговує на увагу також ретроспективний огляд проблем вільного часу та дозвілля у педагогічній науці та практиці, детальне розкриття виховного потенціалу музичного мистецтва у контексті філософсько-культурологічних та психолого-педагогічних вимірів. Цінність будь-якої дисертації безумовно полягає у її новизні. Наукова новизна даного дослідження полягає в перш за все в тому, що вперше розроблено модель виховання у студентів вищих навчальних закладів культури дозвілля засобами музичного мистецтва та визначено, експериментально обґрунтовано й експериментально перевірено організаційно-педагогічні умови виховання у студентів культури дозвілля засобами мистецтва. Дисертанткою визначено 4 організаційно-педагогічні умови: забезпечення системної культурно-просвітницької позааудиторної виховної роботи ВНЗ; сприяння художньо-творчій самореалізації студентів засобами музичного мистецтва; організація інтелектуального-розважального музичного дозвілля студентів; залучення студентів до організації та проведення музичних соціальних проєктів благодійного характеру. Безумовно, заслуговують на увагу принципи підвищення рівня вихованості культури дозвілля засобами мистецтва: національної спрямованості виховання, культуровідповідності, гуманізації,

цілеспрямованості та системності, добровільності, інтересу. Достатньо обґрунтовано і доказово представлені методи виховання культури дозвілля засобами музичного мистецтва, а також напрями та форми виховної роботи: культурно-просвітницький; художньо-творчий; інтелектуальної розважальний; соціально-благодійний. Кваліфіковано визначені критерії та показники вихованості у студентів культури дозвілля засобами музичного мистецтва.

На достатньо високому рівні проведено констатувальний і формувальний експерименти на базі чотирьох педагогічних вищих навчальних закладів. Переконливо представлена динаміка виховання у студентів вищих педагогічних навчальних закладів культури дозвілля засобами музичного мистецтва. Висновки дисертації всебічні і обґрунтовані.

На основі аналізу змісту дисертації та автореферату можна стверджувати, що представлене дослідження засвідчує високий рівень компетентності авторки у своїй проблемі, про що свідчить: авторське бачення сутності поняття «культура дозвілля студентів вищих педагогічних навчальних закладів»; обґрунтування виховного потенціалу музичного мистецтва у вихованні культури дозвілля; розроблені критерії та показники вихованості культури дозвілля, що дозволило побудувати власну модель підвищення рівня вихованості у студентів вищих педагогічних навчальних закладів культури дозвілля засобами музичного мистецтва; визначені організаційно-педагогічні, що сприяють вихованню у студентів вищих педагогічних закладів культури дозвілля.

Результати дослідження відображені у 15 одноосібних наукових публікаціях, серед яких - один методичний посібник та один навчальний посібник, одна стаття в зарубіжному науковому періодичному виданні.

Аналіз змісту дисертаційного дослідження Баранецької Ю. М. переконує в тому, що її автору вдалося досягти поставленої мети та розв'язати визначені завдання. Зміст автореферату відповідає змісту дисертації.

Оцінюючи позитивно проведене дослідження, у форматі наукової дискусії дозволяйте висловити деякі міркування.

1. На наш погляд, об'єкт дослідження визначено занадто широко. Адже мова йдеться не просто про виховання студентів вищих педагогічних закладів, а про процес виховання культури дозвілля у студентів вищих педагогічних закладів.
2. У зв'язку з першим зауваженням вважаємо недоцільним уведення параграфу 1.1. (Виховання як об'єкт наукової рефлексії у спадщині минулого і сучасності), в якому представлені погляди філософів і педагогів різних історичних епох, але це не має безпосереднього відношення до проблеми культури дозвілля.
3. Недостатньо коректним вважаю вживання термінів: «гармонійний та всебічний розвиток особистості». Мова повинна сьогодні йти про виховання у майбутніх вчителів одухотвореного образу людини культури XXI століття, який репрезентує систему цінностей, життєво значущих смислів, духовно-моральних, художньо-естетичних ідеалів та постійну потребу і прагнення в удосконаленні.
4. В дисертації зустрічається багато цитат (ст. 66, 69, 70, 75, 76, 86-89), що негативно впливає на висловлення власної думки дисертантки. Наприклад, авторка приводить багато різних визначень поняття «культура», які не є методолого-класичними, а прохідними. На жаль, усталені визначення в культурології, в філософії поняття «культура» авторка не використовує. До того ж на превеликий жаль авторка не розкриває сутності культури в сучасній зарубіжній науці. Доречно було б познайомитися з публікаціями канадського культуролога Пола Шафера.
5. На сторінці 64 некоректно трактується порівняння зарубіжної і вітчизняної культури.
6. Зміст дисертації переобтяжений матеріалом, який не має прямого відношення до культури дозвілля. Справляє враження, що дисертантка весь час відволікається від власне розкриття специфічної сутності культури дозвілля.

7. Сумнівним є вживання в тексті дисертації виразу «сучасна українська науково-педагогічна еліта».
8. Викликає певне непорозуміння розкриття сутності і значущості музичного мистецтва через дисертаційні дослідження (О. Крюкова, В. Подрезова). Доречно було б звернутися до праць філософів-естетиків (А. Азархіна, Ю. Борева, О. Бузова, В. Ванслова, О. Волкової, М. Кагана, М. Киященка, А. Костюка, В. Михальова, Л. Столовича, С. Раппопорта, та ін.)
9. Музика як важливий засіб виховання культури дозволяє у студентів педагогічних навчальних закладів несе надзвичайно велике естетичне навантаження, викликає естетичні почуття, естетичні переживання, які значно впливають на естетичне відношення. Дисертантка не наголошує на цьому в роботі.

Загальний висновок:

Виконане Баранецькою Юлією Миколаївною наукове дослідження «Виховання у студентів вищих педагогічних навчальних закладів культури дозволяє засобами музичного мистецтва» є завершеним, самостійним, інноваційним дослідженням і відповідає вимогам, які ставляться до досліджень на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.07 – теорія і методика виховання, а дисертантка заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук.

Доктор педагогічних наук, професор,
дійсний член НАПН України,
завідувач кафедри педагогіки
Східноукраїнського національного
університету імені Володимира Даля

Г.П. Шевченко



Підпис доктора педагогічних наук, професора, дійсного члена НАПН
України Шевченко Г.П. засвідчую:

